KamraTnytt

Vårnummer 2023

2023-03-15

Fotomix med kamrater från årets mälardalsmöte.
Mer från mötet går att läsa på sidorna 7-10.

Styrelseordföranden har ordet

Ett tråkigt besked beträffande en av vår förenings initiativtagare nådde oss den 18 februari. Vår kamrat Sven Bertilsson har gått ur tiden. Jan Sandin har sammanställt ett ”in memorian”, vilket återfinns litet längre fram i denna KamraTnytt.

Foto: Christer Lagert

Arbetsgruppen för årsmötesarrangemanget 2023 (Torgny Henryson, Stig Jarring och Karl Jönsson) har kommit i mål och nu är det beslutat att vi får komma till Berga för årsmöte och annan spännande information. Tidigare planerade besök har gått om intet på grund av bland annat pandemin. Tyvärr var vi tvungen att flytta de planerade dagarna i vecka 20 till vecka 21 på grund av Försvarsmaktens övningsverksamhet. Notera att Din inbetalning för deltagande ska vara betald senast 2023-04-15.

Härmed kallas medlemmarna i Kamratföreningen försvarets tekniska officerare till årsmöte 2023. Plats och tid: Berga tisdagen den 23 maj klockan 15.00.

Årsmötet 2022 gav styrelsen i uppdrag att revidera stadgarna, främst med avseende på i vilken ort kamratföreningen ska ha sitt säte. Samtidigt passar vi på att föreslå några smärre ändringar/förtydliganden. Se separat artikel om stadgeändringen på sidan 4.

Årsmötet 2022 gav styrelsen inriktningen att genomföra årsmötesarrangemanget på Gotland. Styrelsen har tillsatt en arbetsgrupp (Karl Jönsson, Roland Hansson och PG Persson) för att inledningsvis kvantifiera vilka behov vi har och hur de kan lösas samt hur kostnadsbilden ser ut. Frågan kommer att tas upp igen på årsmötet i maj.

Styrelsen föreslår att medlemsavgiften, som varit densamma under flera år, ska ändras till 200 kronor från och med 2024. Frågan tas upp på årets årsmöte.

Det har inte genomförts något större regionalt möte under några år, men i mitten av februari hade Torgny ordnat med ett Mälardalsmöte, som blev väl besökt. Se separat artikel med ett axplock av den information vi fick oss till livs. Det är också noterat att Torgny ser fram emot att bjuda in till ett nästa möte i februari 2024!

Nu är våren i antågande och vi får njuta av litet ljusare och varma dagar, vilket vi ser fram emot. Förhoppningsvis får vi extra prima dagar tillsammans när vi ses på Berga. Jag tillönskar Er alla en riktigt fin försommar!

Du har väl inte glömt att betala Din medlemsavgift på 125 kronor för 2023. Medlemsavgiften betalas till plusgiro 618 45 79-8 eller Swisha till 123 666 23 81.

Per Gunnar Persson
Styrelseordförande

Verksamhetsberättelse för KamraToff 2022

2022 års KamratTräff .genomfördes i Östersund 2022-05-10—12.

Årsmötet 2022 genomfördes även det i Östersund 2022-05-10.

Samtliga invalda styrelsemedlemmar fick förlängde mandat. Detta innebar att **Föreningsordförande** var Torgny Henryson och **styrelseordförande** var Per Gunnar Persson.

Styrelseledamöter:
Kaj Sandström, Carl Hallenborg, Karl Jönsson, Leif Küller, Niklas Jörnsby, Kurt Hauptmann, Jan Nyström och Fredrik Finér samt Christer Lagert och Ivar Fredriksson som suppleanter.

Styrelsen har sålunda under året bestått av Per Gunnar Persson (styrelseordförande), Leif Küller (vice styrelseordförande), Carl Hallenborg (sekreterare), Karl Jönsson (kassör), Fredrik Finér (ledamot), Niklas Jörnsby (ledamot), Jan Nyström (ledamot), Kurt Hauptmann (ledamot), Kaj Sandström (ledamot) samt Christer Lagert och Ivar Fredriksson som suppleanter.

Revisorer har under året varit Clas-Göran Paulsson och Sören Lindby. Revisorssuppleanter har varit Håkan Schweitz och Magnus Qvist.

Valberedning har varit Jan Lindgren, Jan Sandin och Jan-Erik Lövgren (sammankallande).

Under året har Karl Jönsson varit **medlemsregistrator** och Christer Lagert **IT-ansvarig.**

Årsavgiften för 2022 har varit 125:-. Antalet medlemmar 2022-12-31 var 369 stycken. Beträffande **föreningens ekonomi** har intäkterna under 2022 varit 84 042 kr. Intäkterna är medlemsavgifter och bidrag från Försvarsmakten. 2022 års kostnader har varit 140 038 kr. Kostnaderna är främst att hänföra till årsmöte/kamratmöte (25-års jubileum), resor, examensgåvor, tryckkostnader, porto och stöd till Militärmuseiföreningen i Jämtland (Milmus Z).

Under verksamhetsåret har **fem protokollförda styrelsesammanträden** genomförts.
Styrelsemöten har genomförts både som fysiska möten och digitalt via TEAMS.

Två nummer av föreningstidningen **KamraTnytt** har utgivits och ett antal artiklar har publicerats i **TIFF** (Teknisk Information För Försvarsmaterieltjänsten).

Examensgåva har delats ut till Bäste studerande i respektive Specialistofficerskurs vid FMTS. Likaså har en gåva delats ut till Bäste soldat i värnpliktsomgången.

För att stötta den **traditionsvård,** som genomförs av Militärmuseiföreningen i Jämtland (Milmus Z), stödjer föreningen verksamheten ekonomiskt. Arbetet med Milmus Z stöds även med omfattande ideella personella resurser.

Föreningen har deltagit i lokala och regionala **kamratmöten.**

Traditionsenliga verksamheter där KamraToff har representerat är t.ex. Veterandagen, FMTS/MHS H vårfest, examen och julavslutning.

En kontinuerlig utveckling har genomförts av **hemsidan** och det digitala **medlemsregistreringssystemet**.

Årsmöte 2023 planeras att genomföras på Amf 1 (Berga) 2023-05-23.

Torgny Henryson Föreningsordförande	Per Gunnar Persson Styrelseordförande
Leif Küller Vice styrelseordförande	Carl Hallenborg Sekreterare
Karl Jönsson Kassör	Jan Nyström Ledamot
Kurt Hauptmann Ledamot	Fredrik Finér Ledamot
Niklas Jörnsby Ledamot	Kaj Sandström Ledamot
Christer Lagert Suppleant	Ivar Fredriksson Suppleant

Förslag till ändring av stadgar.

Årsmötet 2022 gav styrelsen i uppdrag att revidera stadgarna. Nu aktuella stadgar har datum 2019-05-28 och finns tillgängliga på KamraToff hemsida. Huvudsyftet med att revidera stadgarna är att ändra platsen för kamratföreningens säte från nuvarande ort Stockholm till orten Halmstad. Halmstad är den ort där vårt stödjande förband (FMTS) har sin hemvist och med anledning därav bör kamratföreningens säte likaledes vara Halmstad.

I samband med att ovanstående ändring införs föreslås att stadgarna ”moderniseras” i enlighet med aktuella språkregler för myndigheter, vilket i detta sammanhang blir att alla ”skall” ändras till ”ska”. På några ställen behöver en komplettering ske av vilken ordförande som avses; föreningsordförande, styrelseordförande eller mötesordförande.

Ändringar av stadgarna ska fattas vid två på varandra följande föreningsmöten med minst två månaders mellanrum och varav ett ska vara ordinarie årsmöte. Detta innebär att det första beslutet kan tas vid årsmötet 2023 och det andra vid årsmötet 2024 samtidigt som förändringen därmed blir fastställd.

Ekonomirapport KamraToff för 2022 samt budgetförslag för 2023 o 2024

KamraToff ekonomi		Budgetförslag 2023 & 2024	
Resultaträkning 2022			
INTÄKTER			
3900 Medlemsavgifter	**49 305,00**	35 000,00	55 000,00
3910 Frivilliga Bidrag	**0,00**	500,00	500,00
Erhållna bidrag			
3989 Övriga bidrag	**34 737,00**	30 000,00	30 000,00
S:a Intäkter	**84 042,00**	**65 500,00**	**85 500,00**
KOSTNADER			
5800 Resekostnader	**6 272,00**	10 000,00	10 000,00
6110 Kontorsmaterial	**1 400,00**	1 000,00	1 000,00
6150 Trycksaker	**13 215,00**	15 000,00	15 000,00
6170 Profilprylar	**0,00**	1 000,00	1 000,00
6230 Datakommunikation	**1 944,00**	2 500,00	2 500,00
6250 Porto	**18 227,00**	500,00	5 000,00
6280 Årsavg.SMKR	**376,00**	400,00	400,00
6285 Årsavgift Milmus Z	**300,00**	300,00	300,00
6288 Traditionsvård	**10 000,00**	10 000,00	10 000,00
6290 Möten SMKR	**0,00**	2 000,00	2 000,00
6405 Arbetsammanträden	**0,00**	1 000,00	1 000,00
6407 Årsmöteskostnader	**84 197,00**	50 000,00	50 000,00
6450 Blommor	**0,00**	500,00	500,00
6490 Examensgåvor	**1 899,00**	1 500,00	1 500,00
6570 Bankkostnader	**2 190,00**	2 500,00	2 500,00
6993 Bidrag möten	**18,00**	500,00	500,00
S:a Övriga kostnader	**140 038,00**	**98 700,00**	**103 200,00**
Nettoresultat	**-55 996,00**	**-33 200,00**	**-17 700,00**
Balansräkning 2022			
Tillgångar	**Ing balans**	**Perioden**	**Utg balans**
1920 Bank, Plusgiro	205 655,63	-64 896,50	140 759,13
1930 Sparkto	100 000,00	140,27	100 140,27
S:a Omsättningstillgångar	**305 655,63**	**-64 756,23**	**240 899,40**
Eget kapital och skulder			
2010 Eget kapital	-222 992,88	-71 387,75	-294 380,63
2019 Redovisat resultat	-22 307,75	78 163,98	55 856,23
S:a Eget kapital	**-245 300,63**	**6 776,23**	**-238 524,40**
Kortfristiga skulder			
2410 Specoff. Stipendier	-49 080,00	49 080,00	0,00
2972 Förutbetalda medlemsavg	-11 275,00	8 900,00	-2 375,00
S:a Kortfristiga skulder	**-60 355,00**	**57 980,00**	**-2 375,00**
S:A Eget kapital och skulder	**-305 655,63**	**64 756,23**	**-240 899,40**

Medlemsavgift för 2023 föreslås vara oförändrad 125 kr och för 2024 en höjning till 200 kr

Kallelse till årsmöte och besök vid Berga 2023-05-23--25.

Plats: BERGA för ankomst och förläggning samt GÅLÖ-basen för avslut.

Programutkast för KamraToff årsmöte och årsmötesarrangemang 2023

Tid	Verksamhet	Anm
Tisd 05–23	Möjlighet till lunch (stänger 12:30)	Matsalen BERGA
Före 1300	Tilltransport och inpassering	Egna handdukar, hänglås till
1300-1400	Inkvartering Kasern Oden	klädskåpet medföres
1400-1500	Kaffe, ori om Berga och AMF	
1500-1700	Årsmöte	
1700-1800	Middag	Matsalen
1800-2200	Museibesök / Mingel på Mässen	
Onsd 05–24		
0630-0800	Frukost	Matsalen
0800-0900	Ori om verksamhet på MUSKÖ	Njord
0900-0930	En försvarsattachés vardag	
0945-1130	Genomgång och besök 43. uhdiv	Trossö
1145-1245	Lunch	Matsalen
1300-1500	Genomgång LogE, besök fordons-, amfibie- och dykverkstäder	Hkphangaren
1500-1530	En vapeninspektörs vardag	
1800-1830	Bar öppen	Mässen Slottet
1830-2200	Kamratmiddag	Slottet Berga
Torsd 05–25		
0630-0900	Frukost, städning och packning	
0915	Transport från BERGA till GÅLÖ	Samåkning i egna bilar
1000-1200	Guidad visning Veteranflottiljen	Se www.veteranflottiljen.se
1200-1245	Lunch	
1245-1300	Avslutning Kamratmötet	
1300-1400	Ev rundtur med torpedbåt eller SPICA båt i skärgårdsområdet.	På egen kostnad och efter särskild anmälan. (1000—1500 kr per deltagare)

Slutligt program med karta över området sänds ut digitalt till alla anmälda deltagare ca 2 veckor före mötet.

EKONOMI

Kamratmiddag på onsdagen samt kostnader för guidad visning, m.m. på Veteranflottiljen Gålö, kostar 500 kr och ska betalas före den 15 april till vårt Pg konto 618 45 79-8 direkt eller vårt Swish nummer 123 666 23 81.

Senaste anmälningsdag är **2023-04-15**. Anmälan sker företrädesvis digitalt via denna länk Anmälan årsmöte 2023. Länken kommer även finnas på vår hemsida, eller insändande av

anmälningsblanketten. För upprättande av röstlängd till årsmötet förutsätts att du har erlagt din medlemsavgift för år 2023.

TRANSPORTER

Resa till och från mötet ordnas av den enskilde. Det är extra viktigt att de som kommer med bil, anmäler regnr om behov av att medföra bilen in på området föreligger, samt anger möjlighet till samåkning.

Transporten mellan Berga och Gålö kommer att ske med egna bilar och samåkning.

För er som åker tåg/buss till & från Stockholm så fortsätter man med pendeltåg från Stockholm C till Västerhaninge och därefter Buss 846 till Berga. Restid ca 1 tim.

Den som flyger till Arlanda tar buss 583 till Märsta, pendeltåg till Västerhaninge och buss 846 till Berga. Restid ca 2 tim.

Dessa resor kan du göra med Stockholmslokaltrafik på ditt betal/kreditkort till kostnaden 39 kr enkel resa. Om du är pensionär och registrerar detta på ditt kort på SL hemsida blir priset 26 kr enkel resa. I enkel resa inkluderas alla byten inom 75 minuter.

KOST och LOGI

Måltider intas enskilt i Matsalen Berga på egen bekostnad. Betalning kan ske med kort.
Frukost 55 kronor, lunch & middag 110 kronor.

Vi bor i Kasern ODEN, sängkläder ingår. GLÖM INTE egen handduk, hänglås till klädskåpet och namnbricka om ni har.

Rapport från Mälardalsmötet februari 2023

Text Torgny Henrysson, foto: Christer Lagert

Äntligen ett traditionsenligt Mälardalsmöte!

Inledning

Kjell-Erik Lindgren har mycket förtjänstfullt genomfört ett regionalt Mälardalsmöte på Tre Vapen i Stockholm, under många år. Jag har haft för avsikt att avlösa honom, men under de senaste två åren har pandemin satt käppar i hjulet.

Nu var det äntligen dags. Onsdagen den 15 februari genomfördes ett informationsmöte under eftermiddagen och lite senare under kvällen hade vi möjlighet att äta en enkel, men trevlig middag i goda kamraters samvaro.

Det var hela 39 medlemmar som hörsammat inbjudan och anmält sig för att delta. Tyvärr fick några förhinder att delta och några kunde bara delta under eftermiddagen, vilket innebar att vi tillsammans med informationsmötets föredragshållare var 38 som satt till bords under kvällen. På menyn stod pannbiff med lök som uppskattades av gästerna. Dessutom bevisades det, att det går att dricka snaps och sjunga snapsvisor, även till den menyn. Bilder från middagen har ni redan sett på sidan 1.

Nedan beskrivs kortfattat de genomgångar vi deltagare fick möjligheten att avnjuta under eftermiddagen, alla genomförda av mycket engagerade föredragshållare. Jag riktar ett stort tack till dem för att de välvilligt ställt upp. Ett särskilt tack vill jag rikta till Lars Axelsson, som hjälpt mig att boka lokal, ordna besöksanmälan för var och en, svara för in- och utpassering samt för kontakter med bevakningspersonal. Numera är det rätt så komplicerat att vara besökare i Högkvarteret, vilket är naturligt i rådande säkerhetsläge.

Presentation av Högkvarterets nya organisation

Från den första januari gick Högkvarteret in i en organisation som i vissa avseenden kan betecknas som en återgång till den organisation som gällde i mitten av 1990-talet. Produktionsledningen och Ledningsstaben är numera samorganiserade i en samlad Försvarsstab. Direkt under ÖB återfinns alltså Försvarsstaben, Operationsledningen (tidigare insatsledningen) och Militära Underrättelse- och Säkerhetskontoret (MUST). Försvarsgrenscheferna för armén, marinen och flygvapnet är numera organiserade med egna försvarsgrenstaber utanför Högkvarteret i Enköping, Uppsala och Muskö.

I Försvarsstabens organisation ingår en Strategienhet, en Genomförandeenhet och en Stödenhet. Ställföreträdande chef för Stödenheten är vår medlem Stig-Olof Krohné som i den befattningen är befordrad till brigadgeneral, sedan i somras.

Stig-Olof presenterade Försvarsstaben och stödenhetens verksamhet i stort, men gav också en bred beskrivning av de utmaningar Försvarsmakten har idag, men som också tillkommer på sikt. Den politiskt beslutade tillväxten ställer mycket stora krav på utökade utbildningsvolymer av värnpliktiga, specialistofficerare och officerare. Materiellt ökar anslagen med det dubbla jämfört med för några år sedan. Stödet till UKRAINA innebär omfattade materiellt stöd, men också stöd med utbildning. Det handlar om att framåt stödja UKRAINA med förmågor. Omfattande förberedelser och planering krävs också inför det svenska NATO medlemskapet.

Stig-Olof avslutade bland annat med att konstatera att gränssättande nu i närtid är tillgången till personal och kompetens i Försvarsmakten för att kunna lösa de mycket omfattande utmaningar Försvarsmakten och Sverige står inför.

Den Tekniska tjänstens roll och utveckling i en tillväxande Försvarsmakt

Kommendörkapten Johan Igert är främste företrädare för Teknisk tjänst och är i den rollen placerad vid Logistikavdelningen i Försvarsstabens Stödenhet.

Johan beskrev, utgående från sitt ansvar och roll, hur den Tekniska tjänsten påverkas av Försvarsmaktens utmaningar framöver och hur den tekniska tjänsten kan bidra med högre materiell tillgänglighet och därmed bidra till ökad effekt i Försvarsmaktens verksamhet, såväl i utbildning som operativt. Han beskrev också hur det pågår ett intensivt arbete för att förenkla i rutiner och regelverk för att öka tillgång till materiel utan att göra avkall på verksamhetssäkerhet.

Att bygga ut och modernisera Försvarsmaktens verkstäder är ett annat område som prioriteras inför framtiden. Som exempel nämnde Johan behovet av att ersätta/modernisera markverkstaden i Skövde, som byggdes för ungefär 50 år sedan.

FMTS verksamhet och utveckling

Överstelöjtnant Lars Axelsson placerad vid Logistikavdelningen tillsammans med Johan Igert, genomförde nästa pass. Lars har tidigare bl a varit C för Markverkstäderna vid FMTS. Han orienterade oss i stort om FMTS verksamhet och utveckling framåt.

I och med att Försvarsmakten tillväxer, ökar också kraven på utbildning och ökade utbildningsvolymer vid FMTS. Även nya och/eller modifierade system ställer nya krav på utbildningsverksamheten.

FMTS får en ny roll som innebär att organisera, utveckla och utbilda operativa logistikbataljoner. Förbanden har tidigare utbildats på Trängregementet (nuvarande T 2). Därmed får FMTS uppgiften att på några års sikt utbilda ca 300 värnpliktiga per år. Det innebär också att vidga FMTS kompetensbas till att omfatta bl a även förnödenhetsförsörjning och transporttjänst i utvecklings- och utbildningsverksamhet.

Underhållssystem för luftvärnssystemet PATRIOT

Magnus Astell från FMV ställde välvilligt upp för att beskriva hur underhållsystemet för PATRIOT-systemet är uppbyggt.

Magnus började med att beskriva lite fakta kring systemet. PATRIOT är ett amerikanskt system som är sålt och anskaffat till ett stort antal länder. Systemet kan bekämpa allt från flygplan till ballistiska missiler. Genom att gruppera och upprätta systemet kan en mycket hög och uthållig beredskap åstadkommas med en låg resursinsats, jämfört med flygplanresurser. Systemet omfattas av hög sekretess, vilket innebär att det inte går att informera om detaljer. Sekretessen innebär också att det finns begränsningar i hur underhållet kan bedrivas i Försvarsmakten. Mycket av underhållet genomförs som komponentbyten.

Underhållssystemet bygger på fem underhållsnivåer, varav tre genomförs i Försvarsmakten. Den fjärde nivån genomförs vid NATO Support and Procurement Agency (NSPA). Sverige har investerat i komponenter som lagerhålls vid NSPA och som sänds till Sverige omedelbart när komponenten får fel. Därefter repareras komponenten och går in i NSPA lager. Principen kallas pooling och innebär att alla användare av PATRIOT får en hög tillgänglighet till en låg kostnad. Den femte underhållsnivån är industrin i USA.

I Luftvärnsbataljonen organiseras underhållet i två nivåer, dels vid eldenheterna och i trosskompaniet. Den tredje nivån utgörs av kompetens och utrustning vid LV 6 och Markverkstad Halmstad.

Mycket mer skulle kunna nämnas av ett mycket intressant föredrag, men tyvärr finns inte utrymmet för detta.

Informationshantering och utbyte av underhållsinformation mellan FMV och FM

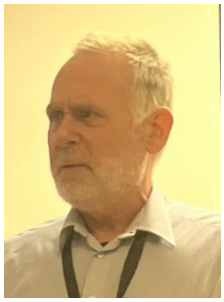

Kjell-Åke Sjöberg i FMV har arbetat med införandet av Projektet PLM system (Product Life Management) som syftar till att avlösa äldre system, t ex System GOF (Grund- och Förvaltningsdata) samt att också förenkla och underlätta utbyte och tillgång till teknisk information mellan myndigheterna och ända ut till den enskilde användaren, dvs teknikern/mekanikern.

Efter Kjell Åkes inledning genomförde Konrad Lindblad en mycket illustrativ demonstration av systemet. Han visade hur materiel kan visas upp digitalt i användarvänliga 3D miljöer, med möjligheten att peka och klicka sig fram för att nå eftersökt dokumentation. Dokumentationen kan vara allt från underhållsplaner, instruktionsböcker, reparationshandböcker, reservdelsinformation, m m. Förhoppningsvis leder utvecklingen mot enklare användarmiljöer för användare längst ut på linan.

Avslutningsvis

Avslutningsvis vill jag tacka alla deltagare som tog sig till Stockholm och Tre Vapen. Jag uppfattar att det blev ett informativt och trevligt tillfälle att få insyn i Försvarsmaktens och lite av FMV pågående verksamhet. Jag ser fram mot att få möjligheten att bjuda in till nästa möte i februari 2024.

Rapport från Teknikland, Östersund

Text: Göran Jonsson (Ordf. MilmusZ) Foto: Christer Lagert

En ytterligare säsong i vårt stolta museum Garnisonen har precis avslutats. Även detta år så förlängdes vårt öppethållande med en månad. En snabb blick i backspegeln visar att vi detta år återigen slagit publikrekord och besökssiffran hamnar på 11 679 personer. Till detta ska också läggas ett stort antal av de knappt 10 000 som besökte Springmeet - SHRA Östersund (Swedish Hot Rod Association) och Jemtlands Veteranbilklubbs bilträff - som ägde rum på Optands flygfält den 23 maj och vårt museum hade extra öppet.

Detta år har det även gjorts en enkel publikundersökning för att få en bild hur besökarna uppfattar vårt museum och Teknikland som helhet. Glädjande kan vi konstatera att det sammanvägda resultatet – mätt i en femgradig skala – ger betyget 4,6. Garnisonen och Flyg o lotta-museerna får betyget 4,5. Högsta betyget får ”Bemötande” som skattas till 4,8. Våra fantastiska husvärdar har alltså skött sig med den äran. När man tittar på skälen till besöket anges främst ”Trevligt utflyktsmål”, ”Barnen vill hit” samt ”Militärt och tekniskt intresse”. Av de närmare 12 000 var ca hälften nya besökare. Lika stor andel var turister från andra län än vårt eget.

De glädjande siffrorna och de höga betygen stimulerar till fortsatt arbete och utveckling, då vi med denna statistik kan bevisa att vårt militära kulturarv når en ökande skara såväl utifrån som inom länet.
Jag hoppas att detta också ska bidra till att vi både kan behålla nuvarande och rekrytera nya husvärdar och volontärer.

Som husvärd träffar man många intresserade som vetgirigt frågar om flydda tider och inte minst berikar samtalen med egna minnen och funderingar. Det går inte heller att undvika att höra när en och annan äldre man berättar för sitt sällskap om egna ”lumparminnen” som med tiden fått tillskott av en och annan krydda som ger en mustig blandning av fantasi och verklighet. Glädjande är också att många äldre damer visar ett påtagligt intresse samtidigt som de beklagar att tiden inte räcker till att i detalj studera allt vi bjuder på. Slutsatsen blir att de lovar återkomma kommande säsong.

Vår ambition är ju att varje år bjuda på något nytt samtidigt som vi gör smärre justeringar i de befintliga utställningarna. I år kompletterades utställningen ”Soldatliv” med temat om fältposten samt marketenteriet som också innehåller den forna ”Kafékulturen i Östersund”. Vidare byggdes en ny utställning om skydd mot ABC-stridsmedel i vid bemärkelse. På annan plats byggdes nya skärmutställningar som visade mobiliserings- och krigsplanläggning under 1900-talet och idrottsliga

framgångar bland anställda och värnpliktiga. En utställning om militära uniformer/uniformsparad fann också sin plats.

Utomhus satte vi upp ett verkstadstält som visade teknisk tjänst i en fältmässig miljö. Detta som hyllning till en av museets stiftare - KamraToff (Kamratföreningen försvarets tekniska officerare) - som valt att förlägga sitt årsmöte och 25-årsjubileum till Östersund. Utställningen blev självklart kvar under hela säsongen.

Som alla kan förstå känner Milmus Z vind i ryggen vilket förhoppningsvis lockar nya medlemmar, volontärer och inte minst husvärdar till kommande säsong.

Avslutning för FMTS specialistofficerare

Text och foto: FMTS Info

Tisdagen 2022-12-13 genomfördes en avslutningsceremoni för de SOU-kadetter som studerat vid FMTS. De studerande fick sina utbildningsbevis och utmärkelserna bästa studerande och bästa kamrat delades ut. Deras stora examensceremoni får de vänta några dagar till på. På fredag kommer de flesta att samlas i Halmstads arena och några på Sjöstridsskolan i Karlskrona. Fast under tisdagseftermiddagen hade FMTS SOU-kadetter gemensam avslutning i byggnad 11.

Samlade för avslutnings-ceremoni.

Det är 84 tekniker med fyra olika inriktningar som utbildats vid FMTS; SOU med inriktning system-, vapentekniker Marinen, Flyg-, helikopter-, UAV-tekniker, Marktekniker Mekanik och Marktekniker Elektro.

De bästa studerande prisades. KamraToff representant Carl Hallenborg i förgrunden.

Efter att de studerande mottagit sina utbildningsbevis av FMTS utbildningschef, överstelöjtnant Patricia Wall, delade kamratföreningen för tekniska officerare ut utmärkelsen för bästa studerande vid respektive inriktning. Kamratföreningen representerades av Carl Hallenborg och vinnarna var:
System-, vapentekniker Marinen: Mathias Blomster, Tredje sjöstridsflottiljen
Flyg-, helikopter-, UAV-tekniker: Erik Lundqvist, Norrbottens flygflottilj
Marktekniker Mekanik: Love Sjöholm, Försvarsmaktens tekniska skola
Marktekniker Elektro: Ivar Matstoms, Ledningsregementet

Bästa studerande Marktekniker Mekanik: FMTS egen Love Sjöholm med KamraToff gåva, en graverad kniv.

FMTS Julavslutning

Text och foto: FMTS Info

STÄMNINGSFULL TRADITION OCH CEREMONI PÅ NY PLATS

FMTS årliga julavslutning genomfördes 2022-12-14, i stora drag enligt tradition och så som det ”alltid” varit fast denna gång på ny plats – i Martin Luthers kyrka. En förstärkt oktett ur Marinens musikkår bjöd på ljuva toner och ett hav av levande ljus ramade in ceremonin och gav en härlig julkänsla.

En fin och mångårig tradition fast på ny plats - i Martin Luthers kyrka, även kallad Plåtkyrkan.

Chefen för FMTS, överste Anders von Sydow, höll sitt jultal och tackade personalen för det (snart) gånga verksamhetsåret. Chefen drog en liknelse med tomtens verkstad.

– FMTS har precis som tomten många nöjda brukare och elever, men vi levererar året runt, inte bara på julafton!
Tomtens verkstad
Stabsenheten håller koll på önskelistorna som kommer från bland andra Karl, Ewa och Carl-Johan*, Grundutbildningsbataljonen ”kokar soppa på en spik” och medarbetarna gör det omöjliga möjligt. Dessutom blir FMTS utsedda till Sverige bästa förband 2022! Besiktningsenheten sätter sitt ”ok” på materiel för att möta krigsförbandens behov och Markverkstadsenheten har ökat sina produktionstimmar i år avsevärt mot föregående år så att krigsförbanden kan lösa de beredskapsanpassningar som skett vid förbanden runt om i landet. Utbildningsenheten och Funktionsutvecklingsenheten står för den schackrutiga målarfärgen. Utbildningsenheten har optimerat utbildning och tidsuttag vilket gynnar såväl eleven som Försvarsmakten i stort. Funktionsutvecklingsenheten är i framkant när det kommer till additiv tillverkning vilket har flera likheter med funktionen hos schackrutig färg.

Garnisonspastorn, Jonas Hagård, läste upp en betraktelse där han på ett personligt och underhållande sätt berättade om en krubba som han fick för många år sedan. Jonas pratade om vikten av att hitta stunder i vardagen tillsammans med familjen, att ge varandra tid, men också att skapa sina egna traditioner.

Garnisonspastorn Jonas Hagård hälsar alla välkomna till Martin Luthers kyrka - även känd som Plåtkyrkan. En förstärkt oktett från Marinens musikkår spelade stämningsfull samlingsmusik när besökarna satte sig i stolsraderna och bjöd under ceremonin på stämningsfulla toner med en touch av jul.

NOR

De medarbetare som tjänstgjort 30 år i rikets tjänst tilldelades NOR, Nit och redlighet i rikets tjänst. I år var det sju medarbetare som hyllades; major Jörgen Sennow, major Conny Johansson, major Peter Eriksson, kapten Anders Gused, förvaltare Richard Ahnfeldt, flottiljförvaltare Zoltan Kolar och major Lars-Åke Johansson. Förbandsförvaltaren, Anders Heinegård, läste upp en kort presentation om respektive medarbetare och därefter gav förbandschefen blomma och gåva och musikkåren spelade fanfar.

Från vänster; Anders Gused, Peter Eriksson, Conny Johansson och Jörgen Sennow - tillsammans mer än 120 tjänstgöringsår i statlig tjänst!

Från vänster; Lars-Åke Johansson, Zoltan Kolar och Richard Ahnfeldt tilldelades NOR.

I inledningen av sitt jultal sände chefen en tanke till de som i bitande kyla och med brist på el och vatten försvarar sitt land mot angripare.
– Vi stödjer er och vi kommer att fortsätta stödja er kamp för demokrati och suveränitet, sa Anders von Sydow.
Efter dagens julavslutning återstår några arbetsdagar innan det är dags för julledighet för merparten av våra medarbetare.
– Njut av välbehövlig vila med era nära och kära så ses vi i tomteverkstaden för ett nytt år, 2023, med nya utmaningar. Och till er som arbetar över helgerna - ni får njuta av er ledighet när den kommer. Ett stort tack till er alla för ert engagemang och bidrag för att effektuera de långa önskelistorna, avslutade Anders von Sydow.

Vår äldste kamrat

Text och foto: Christer Carlsson

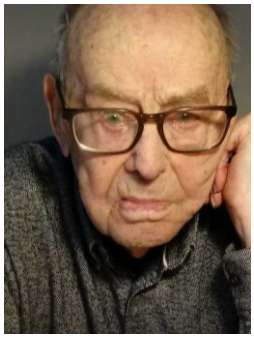

Martin Lundgren är född den 22:e februari 1925. Det innebär att han är 98 år och en av våra äldsta i kamratföreningen. Vi tänkte att detta borde uppmärksammas och gjorde ett besök hemma hos honom i Östersund för att lyssna på hans historia som tekniker.

Martin är född och uppvuxen i Skellefteå. Där genomförde han sin folkskola på 7 år och började sedan, som många andra, att söka ett jobb. Det blev först diverse civila småjobb innan han blev intresserad av det militära. Men 1943 började han sin militära bana genom att söka värvning vid A 4.

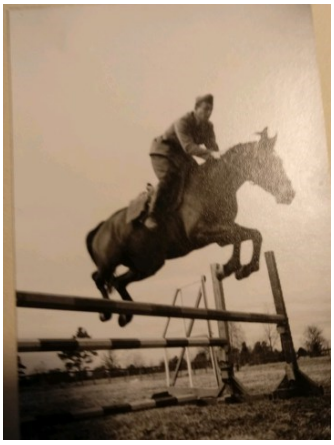

Vid denna tid var hästens betydelse stor och utgjorde en mycket viktig del av artilleriregementets förmågor. A 4 hade många hästar och för Martin innebar det stalltjänst, pjästjänst med hästspann men även hästhoppning och ridning. Fotot till höger visar Martin ”in action”. Det var givetvis alldeles speciellt att få sköta och hantera dessa stora djur. Men när fordonen blev allt vanligare och bättre blev regementet allt mer motoriserat. Och de sista hästarna avvecklades 1953-54. Den sista hästen vid A 4 hette Anders. Han finns bevarad och uppställd på muséet Teknikland i Östersund.

Med motoriseringen började en ny era vid regementet. Så också för Martin. Redan 1945 började han på TygS. Utbildningen var då förlagd till Götgatan 66 samt till ”Järngraven” under Slussen. Han genomförde en pjäsmekanikerutbildning och det ingick också mycket utbildning i svets och smide.

Efter utbildningen i Stockholm återkom Martin till A 4 som beställningsman med furirs grad inom tygstaten. Då fanns inte den Tygtekniska kåren, men efter några år när den bildades fick Martin en civilmilitär tjänsteklass, ”armétekniker”, och tilldelades överfurirs grad.

Väl hemma vid A 4 tjänstgjorde Martin vid A 4 pjäsverkstad och smedja. Hans kunskaper och färdigheter som pjästekniker utvecklades med jobbet.

Den Tygtekniska kåren ville effektivisera och förbättra utbildningen av mekaniker. År 1957 fick A 4 i uppdrag att utbilda fler vpl pjäsmekaniker än eget behov. Elever kom ifrån artregementen som hade

samma pjästyper som A 4. Givetvis var Martin lämplig att jobba med denna uppgift och han började tjänstgöra som instruktör och lärare vid mekanikrutbildningen.

Jag som intervjuat och sammanställt detta lilla porträtt, måste nämna att jag som vpl från A 3 gick denna utbildning 1962. Martin var en av de kunniga lärarna vi hade.

Som ni märker var Martin A 4 trogen, och gick i pension 1985. Grattis nu till fantastiska 98 år.

Sven Bertilsson in memoriam

Text: Jan Sandin. Fotot av Sven tagit vid årsmötet 2015 Revinge av Bernt Magnusson

Sven Bertilsson, KamraToff första sekreterare och en av initiativtagarna till föreningens bildande i Östersund 1997 har avlidit den 18 februari i Uppsala. Sven föddes i Säffle den 13 december 1934 och gjorde sin värnplikt vid Värmlands regemente 1955, därmed inledande en livslång karriär i arméns tekniska tjänst.

Sven var en omvittnat skicklig och historiskt kunnig skribent som lämnat många spår efter sig i form av artiklar, uppsatser, reportage och skrifter om Arméns Tekniska Kår och dess föregångare och efterföljare. Att Svens stora kunnande och förmåga till research och skrivande vilar på en omfattande och gedigen grund inser man genom en kortfattad titt i Svens rullkort.

- *1955-56 Beställningsmannaskola, Signalskolan i Stockholm, furir i tygstaten*
- *1958 Armétekniker i Tygtekniska kåren vid Signalskolan som flyttar till Uppsala*
- *1963 Tyghantverkarutbildning vid TygS i stockholm*
- *1971 Förste tygverkmästare vid StabSbS i Uppsala*
- *1972 Förste arméverkmästare kaptens tjänsteklass*
- *1979 TygK stab FMV, senare ATK stab*
- *1985 Utnämnd major*
- *1990-95 AToff stab i Östersund vid Arméns materielunderhållscentrum- Arméns tekniska centrum*
- *1995 Pension*

Rullkortet speglar också en bild av vilka stora och omfattande förändringar som formade arméns verksamhet och organisation och då kanske främst den tekniska tjänsten, under denna tid. Det var mycket och genomgripande arbeten med ATK-stabens arbetsformer-personaltjänst/datorisering, ny befälsordning NBO, bildandet av ATS, befälskårernas avveckling, etablering av Armens materielunderhålls/tekniska centrum. Allt detta krävde genomgripande och omfattande stabsarbete och där kom också Svens förmåga att strukturera och lösa problem och att väl kunna dokumentera sitt arbete till sin fulla rätt, han blev ett riktigt ankare i stabsarbetet och att det dessutom genomfördes med glatt humör och vid lämpliga tillfällen med glimten i ögat gjorde inte hans prestationer mindre uppskattade.

En fas i all denna utveckling och förändring som Sven var särskilt stolt över att ha medverkat i var den nya befälsordningen NBO som var klar 1983 men som tog många år att utforma. NBO blev mycket betydelsefull och viktig för armens tekniska personal och det berodde mycket på kårstabens arbete där Svens kompetens och kapacitet kom väl till pass. Att Sven var en viktig och uppskattad medarbetare i

stabsarbetet märktes också genom att han var en av de allra första i armén som förtjänstfullt utnämndes till major utan att ha den formella utbildningen därtill.

Personalkårernas avveckling och personaltjänsten flytt till truppslagcentra innebar för AToff del etablering i Östersund och sedan utveckling av ATS till materielunderhåll/tekniskt centrum. Sven ställde upp med liv och lust i denna genomgripande omställning och följde med till Östersund de sista åren av sitt yrkesliv. I den här processen var personalkunnande och kontinuitet av stor betydelse och där Svens insatser var betydelsefulla för att det gick så bra som det gick.

Som gammal signaltekniker, med hjärtat kvar i tekniken och med sitt stora intresse för historia, så var Sven naturligtvis en given och uppskattad medarbetare i Försvarets telehistriska samlingar FHT och i garnisons/telemuseet i Enköping där han var verksam i många år.

Svens kunnande om ATK och kårens personal kom också väl till pass när kamratföreningen bildades. Från hans långa och förtjänstfulla tid (97-08) som KamraToff sekreterare och från hela Svens yrkesverksamma tid finns många fina minnen. Särskilt ska nämnas hans skriftliga arv, varav en del finns på vår hemsida, läs framför allt ”Arméns tekniska officerare-en kort historik”, som ger en mycket bra bild av vår historia och utveckling. Den ger också en bra bild av författaren, en engagerad och hängiven skildrare och utövare av den tekniska tjänsten och kunnig forskare i vår historia.

Information från SMKR möte inom Nedre Norrland

Text: Kaj Sandström

SMKR NN genomförde möte i Östersund 2022-10-12--13. Till mötet anslöt kamratföreningarna från KA 5, I 21, T 3, Flottans Män, MilmusZ, med föreningarna inom MilmusZ (I 5, A 4 och KamraToff).

Sven Mattsson ledde mötet som varade i två dagar, där dag 1 genomfördes med gemensam lunch och en tur i terrängen för att visa var det nya regementet är tänkt att placeras. Efteråt samlades vi för en ömsesidig information där vi redovisade vår verksamhet i stort med bl.a föremålsprojektet. Vår tidning KamraTnytt och vår koppling till TIFF väckte uppmärksamhet. Kvällen avslutades med gemensam middag på Scandic Syd där även de tillresta var förlagda. Middagen var av god klass och det fanns gott om tid att under trevliga former i kamratligt umgänge avsluta första dagen.

Påföljande dag hade, förutom representanterna för respektive kamratförening, även intresserade i Östersundsområdet möjlighet att delta i information som C Fältjägargruppen och C Fältjägarkåren lämnade. Flera ur kamratföreningarna fyllde på åhörarplatserna. Dagen avslutades vid lunch och tillresta samt övriga intresserade hade möjlighet att äta lunch i restaurangen på Frösön.

Information från vår medlemsregistrator

Text: Karl Jönsson

I dagsläget har föreningen 367 st medlemmar. Sedan förra informationen i höstnumret av KamraTnytt, har föreningen tappat några medlemmar men några har också tillkommit. Vi har valt att inte ta med medlemsregistret i denna tidning men det kommer i höstnumret.

För att hålla vår verksamhet vid liv med bl.a. tryckning och portokostnad för KamraTnytt, samt bank och IT-avgifter behöver vi intäkter. Dessa tas in genom den årliga avgiften på 125:- vilken har varit oförändrad sedan 2008. Det är därav glädjande att en del avgiftsbefriade medlemmar ger ett frivilligt

bidrag till föreningen. Dock är många väldigt sena med betalning varför det föreligger svårigheter med att göra budgetkalkyl. Och nedanstående 17 medlemmar har **ännu inte** erlagt avgift för 2022.

Medlnr	Betalår	Betaldatum
35	2021	2020-04-14
132	2021	2020-10-22
184	2021	2021-10-14
238	2021	2021-07-05
245	2021	2021-07-06
625	2021	2021-07-05
633	2021	2021-03-05
652	2021	2021-07-27
712	2021	2021-12-03

Medlnr	Betalår	Betaldatum
776	2021	2021-10-14
828	2021	2020-10-27
831	2021	2020-03-24
851	2021	2022-03-14
959	2021	2020-12-28
1067	2021	2020-10-02
1085	2021	2020-03-30
1124	2021	2020-11-03

Är **du** en av ovanstående 17 medlemmar? Har du inte vetskap om ditt medlemsnummer?
Skicka ett mail till medlemsreg@kamratoff.se eller SMS till 070-742 18 64 så reder vi ut det.
Medlemsavgift för 2023 föreslås vara oförändrad 125 kr och för 2024 en höjning till 200 kr

Medlemmar som avlidit

Kaj Danielsson	Visby	75 år
Lars Erik Gustafsson	Karlsborg	77 år
Nils-Göran Johansson	Färgelanda	79 år
Gunnar Telander	Uppsala	87 år
Sven Bertilsson	Uppsala	88 år
Karl-Erik Niklasson	Kristinehamn	97 år

Anmälan årsmöte och besök vid Berga 2023-05-23—25

Anmälan: sker företrädesvis digitalt via denna länk Anmälan årsmöte 2023. eller skicka denna blankett till:, torgny.henryson@kamratoff.se eller KamraToff, c/o Torgny Henryson, Alsnögatan 48, 116 44 Stockholm. (Tel: 070-355 08 86)
Betalning: 500 kr, som inkluderar kamratmiddag och kostnader vid Veteranflottiljen på Gålö, görs till vårt Pg konto 618 45 79-8 eller Swish nummer 123 666 23 81.

För upprättande av röstlängd till årsmötet förutsätts att du har erlagt din medlemsavgift för år 2023.

OBS! Anmälan och betalning måste ha inkommit senast 2023-04-15.

Denna tidpunkt är för att slutligt volymbehov skall kunna anmälas de olika aktörerna.

Namn:_____

Medlemsnummer:_____

☐ Övernattar i kasern ODEN 23/5 ☐ Övernattar i kasern ODEN 24/5

Avser äta följande måltider: (Frukost 55 kronor, lunch & middag 110 kronor)
☐ Lunch 23/5 ☐ Middag 23/5
☐ Frukost 24/5 ☐ Lunch 24/5
☐ Frukost 25/5
☐ Avser deltaga i kamratmiddagen 24/5

☐ Åker egen bil ☐ Har behov av att köra in på kasernområdet

Regnummer:_____

Kan ta pass: _____(Antal) Samåker med/från: _____

☐ Avser deltaga i besöket på Gålö 25/5

☐ Önskar medfölja på rundtur med torpedbåt/motsv, eftermiddagen den 25/5, på egen bekostnad
Pris (1000 -- 1500 kr) beror på deltagarantal och val av båt som i sin tur beror på hur många som är intresserade av detta.

Övrigt (Specialkost, allergier, alkoholfritt), eller annan synpunkt

_____

_____